

Nijkerk op weg naar CO₂-neutraliteit

Door: Yvonne de Bie, Giel Linthorst en Ewout van der Beek

Datum: 9 oktober 2012

Projectnummer: DESNL12133

© Ecofys 2012 in opdracht van: Gemeente Nijkerk – Dirk Bellens, adviseur Duurzaamheid

Samenvatting

Deze nota beschrijft de ambitie voor 2035 en de strategie voor de komende jaren van de gemeente Nijkerk met betrekking het verminderen van de CO₂-emissie in de hele gemeente.

Het broeikasgas CO₂ komt vrij bij de verbranding van fossiele brandstoffen en draagt volgens de huidige wetenschappelijke inzichten bij aan de opwarming van de aarde. Fossiele brandstoffen zijn eindig en de vraag naar fossiele brandstoffen blijft stijgen door de groei van de wereldbevolking. Een transitie naar een duurzame energievoorziening zorgt ervoor dat energie en daarmee ook de woonlasten betaalbaar blijven (sociaal beleid), bedrijven meer investeringsruimte overhouden en minder risico lopen wat de concurrentiepositie versterkt (economisch beleid) en kwaliteit van de leefomgeving verbetert.

Proces

Met ondersteuning van bureau Ecofys, is bepaald wat de huidige CO₂-emissie is in Nijkerk, wat de potentie is om energie te besparen en duurzame energie in de gemeente op te wekken, wat de invloed van de gemeente is, wie belangrijke stakeholders zijn en bij welke ontwikkelingen aangehaakt kan worden. Op basis van deze analyse is tijdens een gesprek in juni 2012 met de bestuurlijke en ambtelijke portefeuillehouder globaal een nieuwe koers bepaald. In een stakeholderbijeenkomst in augustus 2012 is de strategie toegelicht en zijn stakeholders gevraagd hun rol en bijdrage aan te geven. De energiestrategie wordt in november 2012 voorgelegd aan de Raad.

Analyse

De totale CO₂-voetafdruk van de gemeente Nijkerk is 330 kton CO₂ jaarlijks. Hiervan komt circa 45% voor rekening van de gebouwde omgeving, circa 27% voor industrie en circa 25% voor transport. De duurzame energie opwekkingscapaciteit is in de gemeente marginaal (kleiner dan 1%). Dit komt doordat duurzame energie opwekking nu nog alleen kleinschalig plaatsvindt.

Gemeente Nijkerk voert al enkele jaren een actief klimaatbeleid. Dit leidt, ondanks de groei in inwoners, al tot een afname in de CO₂-emissie. Het geschatte CO₂-emissiepotentieel laat zien dat er meer mogelijk is. Het CO₂-reductiepotentieel in Nijkerk in 2020 als gevolg van energiebesparing bedraagt circa 72 kton CO₂ (circa 22% t.o.v. het verwachte verbruik in 2020) en het potentieel aan duurzame energie bedraagt circa 37 kton CO₂ (circa 12% t.o.v. het verwachte verbruik in 2020). Compensatiemaatregelen, zoals inkoop groene stroom, zijn buiten beschouwing gelaten.

Doel

Op basis van de verbruiksanalyse en de potentieelanalyse zijn drie scenario's gedefinieerd. De scenario's verschillen in ambitieniveau en in doeljaar. Scenario 1 gaat uit van 'niets' doen, scenario 2 gaat uit van een actief gemeentelijk beleid met een helder doel voor de langere termijn en in scenario 3 worden de (ambitieuze) doelstellingen uit het Klimaatakkoord Rijk-Gemeenten 2007-2011 voor 2020 overgenomen. Uit de analyse volgt dat scenario 3 voor Nijkerk niet haalbaar is. Gemeente Nijkerk kiest voor het meer realistische scenario 'CO₂-neutraal in 2035'. Dit doet zij vanuit het principe van 'goed rentmeesterschap' en de overtuiging dat een duurzame maatschappelijke ontwikkeling kansen biedt voor de regionale economie.

De keuze voor het jaartal 2035 is gemaakt op basis van de scenario-analyse en op basis van een benchmark van omliggende gemeenten. Indien de scenario-analyse doorgetrokken wordt naar 2035 is de inschatting dat CO₂-neutraliteit in 2035 kan worden bereikt door circa 20% energiebesparing, 20% duurzame energieopwekking en 60% compensatie.

Strategie en speerpunten

Het nieuwe klimaatbeleid van de gemeente richt zich op het efficiënter inzetten van energie en fossiele grondstoffen. Innovatieve bedrijven en creatieve bewoners hebben een concurrentievoordeel op het snel en goed voorbereid zijn op deze schaarser wordende grondstoffen. Het maakt hen economisch minder kwetsbaar. Nijkerk wil de lokale kansen en mogelijkheden benutten en de klimaatbelangen zoveel mogelijk dienen.

Het vraagstuk van klimaatverandering en de transitie naar een duurzame samenleving is veel te groot voor de gemeente alleen en daarom zet de gemeente haar middelen in op het aanspreken van Nijkerkse inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en instellingen. Het nieuwe klimaatbeleid van de gemeente Nijkerk zal daarom in essentie draaien om het mobiliseren van maatschappelijke energie. Vanuit dit perspectief kiest de gemeente voor een strategie gebaseerd op drie speerpunten:

1. Mobilisatie van de samenleving, omdat de gemeente samen veel meer kan bereiken dan alleen.
2. Overheid faciliteert en feliciteert door een duidelijk doel te stellen, het van elkaar leren te bevorderen en een 'podium' te bieden om alle successen te delen.
3. Meer marktmechanismen door actief op zoek te gaan naar geldstromen om lokale projecten mee te financieren.

Organisatie

De klimaatcoördinator is regisseur en verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. Het college is eindverantwoordelijke. De klimaatcoördinator wordt ondersteund door een klimaatteam waarin medewerkers van diverse beleidsvelden vertegenwoordigd zijn. De leden van het klimaatteam zijn tevens trekker van projecten.

Voor de komende 4 jaar wordt jaarlijks 1.250 uur en €22.500 gereserveerd voor klimaatbeleid. Meer financiële armslag wordt gecreëerd door onder andere inzet van middelen uit andere portefeuilles/ beleidsvelden, opzetten lokaal klimaatfonds, gebruik maken van subsidies van hogere overheden.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
1.1	Achtergrond	6
1.2	Aanleiding	6
1.3	Totstandkoming	6
1.4	Leeswijzer	6
2	Waar staan we nu?	7
3	Wat is er mogelijk?	9
4	Waar gaan we voor?	11
4.1	Scenario's	11
4.2	Doel	12
4.3	Strategie	13
4.4	Globale aanpak	15
5	Hoe organiseren we dit?	16
5.1	Organisatie	16
5.2	Financiering	16
5.3	Communicatie	16
5.4	Monitoring	17
Bijlage 1	Uitvoeringsprogramma 2013-2016	18
Bijlage 2	Aannames CO₂-reductiepotentieel	39

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Gemeente Nijkerk voert al meerdere jaren projecten uit om de CO₂-uitstoot in de gemeente te verminderen. Zo is de gemeente betrokken bij de bouw van een biomassa-installatie in Ede waar met gemeentelijk knip- en snoeihout elektriciteit kan worden gemaakt. Ook ziet de gemeente toe op naleving van de energieprestatienorm bij nieuwbouwwoningen en stimuleert bouwpartijen energiezuiniger te bouwen dan de norm voorschrijft. Daarnaast treft de gemeente maatregelen in haar eigen organisatie, zoals rijden op groen gas, vervangen van verlichtingsarmaturen in de openbare ruimte door led en duurzaam inkopen.

1.2 Aanleiding

In 2011 is de balans opgemaakt en is geconstateerd dat met de huidige inspanningen de doelstellingen uit het Klimaatakkoord Rijk-gemeenten 2007-2011 niet worden gehaald. Dit was aanleiding kritisch naar de huidige aanpak te kijken en een ambitie en strategie te ontwikkelen die past bij de gemeente.

1.3 Totstandkoming

Met ondersteuning van bureau Ecofys, is bepaald waar de gemeente Nijkerk nu staat, wat de potentie is om energie te besparen en duurzame energie in de gemeente op te wekken, wat de invloed van de gemeente is, wie belangrijke stakeholders zijn en bij welke ontwikkelingen aangehaakt kan worden. Op basis van deze analyse is tijdens een gesprek in juni 2012 met de bestuurlijke en ambtelijke portefeuillehouder globaal een nieuwe koers bepaald. In een stakeholderbijeenkomst¹ in augustus 2012 is de strategie toegelicht en zijn stakeholders gevraagd hun rol en bijdrage aan te geven. De energiestrategie wordt in november voorgelegd aan de Raad.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft inzicht in de huidige CO₂-emissie en hoofdstuk 3 in het potentieel om CO₂ te reduceren. Hoofdstuk 4 beschrijft de scenario's, het beleidsdoel, de strategie en de globale aanpak. Hoofdstuk 5 geeft tenslotte inzicht in de organisatorische consequenties van het beleid. Het uitvoeringsprogramma staat in Bijlage 1. In Bijlage 2 beschrijft gemaakte aannames in de analysefase.

¹ Aanwezig waren afgevaardigden van Arla Foods B.V., Waterschap Vallei & Eem, Cooperatie Arkervaart, Bedrijvenkring Hoevelaken Nijkerk, Accent Praktijkonderwijs Nijkerk, Struik Foods Voorthuizen B.V., De Heus Voeders B.V., Bieze Food Groep BV, Groenhorst College Nijkerk, Liander, Woningstichting Nijkerk, de Alliantie Eemvallei, Portaal, Nijkerkse Ondernemers Vereniging en de gemeente Nijkerk.

2 Waar staan we nu?

Voor inzicht in de haalbaarheid van klimaatdoelstellingen is het noodzakelijk te bepalen wat het vertrekpunt van de gemeente is. Om deze reden is de huidige CO₂-emissie bepaald.

De totale CO₂-voetafdruk van de gemeente Nijkerk is 330 kton CO₂ jaarlijks. Tabel 2-1 geeft de CO₂-uitstoot per sector en voor de hele gemeente weer. De verdeling over de verschillende sectoren is in figuur 2-1 weergegeven.

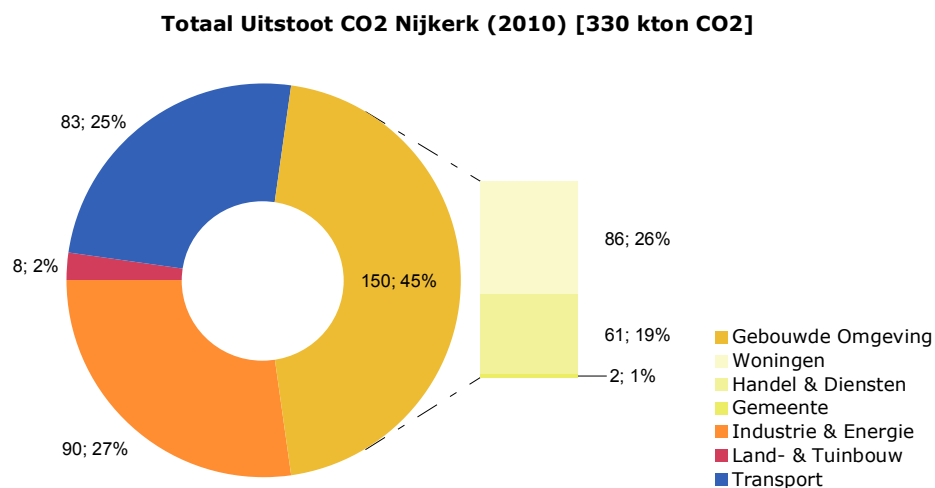
Tabel 2 - 1 Totale jaarlijkse CO₂-uitstoot gemeente Nijkerk 2010

Sector	Energieverbruik (TJ)	CO ₂ -uitstoot	
		(Kton CO ₂ /jaar)	(%)
Gebouwde omgeving	2483	150	45%
Woningen	1448	86	26%
Handel & Diensten	998	61	19%
Gemeente	37	2	1%
Industrie & Energie	1420	90	27%
Land- & Tuinbouw	137	8	2%
Transport	1196	83	25%
Totaal	5237	330	100%

De uitstoot per inwoner komt neer op 8,4 ton CO₂ per jaar. Dit aantal is lager dan het landelijk gemiddelde van 10 ton CO₂ per inwoner per jaar. Dit wordt onder andere verklaard door het gemiddeld lagere aantal werknemers per inwoner.

De gebouwde omgeving (woningen, handel & diensten, gemeente) is met 45% verantwoordelijk voor de grootste bijdrage aan de totale CO₂-uitstoot binnen de gemeente.

De 10 grootste energieverbruikers in de gemeente² zijn verantwoordelijk voor circa éénvijfde van de totale CO₂-emissie in de gemeente en voor circa tweederde van de CO₂-emissie door de sector industrie & energie.



Figuur 2-1 Totale jaarlijkse CO₂-uitstoot gemeente Nijkerk

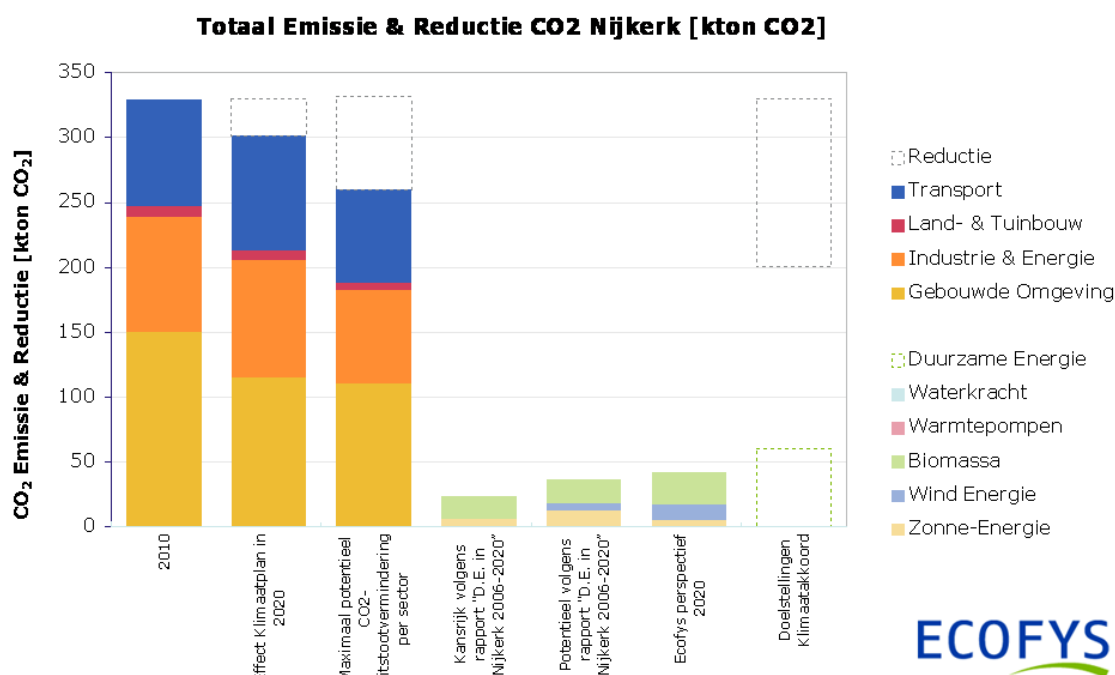
De duurzame energie opwekkingscapaciteit is in de gemeente (nog) marginaal (kleiner dan 1%). De reden hiervoor is dat in Nijkerk geen grootschalige duurzame energieopwekking plaatsvindt. De duurzame energie die opgewekt wordt, vindt plaats op gebouwen en in kleine aantallen.

² De 10 grootste energieverbruikers in Nijkerk zijn: Arla Foods BV, Clean Leasefortex, Cooperatie Arkervaart, De Heus, Storteboom, Struik Foods Netherlands, Technochroom BV, Theuma Sluiswachter, Vrieshuis Lagemaat BV, Wittenbrug BV Thermoplastische afdeling Nijkerkerveen. Dit is gebaseerd op data die aangeleverd is door de gemeente.

3 Wat is er mogelijk?

Om een realistische klimaatambitie voor Nijkerk te kunnen bepalen is het theoretisch CO₂-reductiepotentieel per sector en per duurzame energiebron in de gemeente Nijkerk bepaald.

Het maximale CO₂-reductiepotentieel is bepaald aan de hand van verschillende bronnen en aannames die in Bijlage 2 zijn toegelicht. Het CO₂-reductiepotentieel is hieronder grafisch weergegeven³. De eerste kolom geeft de CO₂-emissie in 2010 weer, de tweede kolom het verwachte effect van maatregelen in het Nijkerkse Klimaatplan 2009-2012, de derde kolom het energiebesparings-potentieel per sector. De kolommen 4 en 5 laten het kansrijk versus theoretisch potentieel zien volgens de DE-scan 2006-2020. De toelichting op kolom 6 staat in voetnoot 3. De laatste kolom tenslotte geeft de doelstellingen van het Klimaatakkoord Rijk-gemeenten weer.



Figuur 3-1 CO₂-reductiepotentieel Nijkerk

Het CO₂-reductiepotentieel in Nijkerk in 2020 als gevolg van energiebesparing bedraagt circa 72 kton CO₂ (circa 22% t.o.v. het verwachte verbruik in 2020) en het potentieel aan duurzame energie bedraagt circa 37 kton CO₂ (circa 12% t.o.v. het verwachte verbruik in 2020).

Bij het bepalen van het CO₂-reductiepotentieel is geen rekening gehouden met compensatiemaatregelen. Te denken valt aan duurzame energieproductie buiten de gemeentegrens, inkoop van groene stroom en/of groen gas en duurzaam beheer van bossen. Dit is gedaan omdat

³ In de grafiek wordt met Ecofys perspectief 2020 bedoeld het potentieel aan bio-energie dat wordt gerealiseerd met de geplande mestvergister en met de inzet van GFT en houtachtige biomassa voor duurzame energie (24,5 kton CO₂), een zonnepanelenveld van 10 hectare (5,2 kton CO₂) en een windmolenpark van 5 windturbines van 3 MW (12,5 kton CO₂).

deze maatregelen moeilijk meetbaar zijn, het risico van dubbel telling hiermee voorkomen wordt en omdat de continuïteit van deze maatregelen op de lange termijn onzeker is.

4 Waar gaan we voor?

Op basis van de analyseresultaten in de vorige hoofdstukken worden in dit hoofdstuk drie scenario's geformuleerd. Deze scenario's leiden tot een doel, strategie en globale aanpak.

4.1 Scenario's

Op basis van de verbruiksanalyse en de potentieelanalyse zijn drie scenario's uitgewerkt. De scenario's verschillen in ambitieniveau en in doeljaar. Scenario 1 gaat uit van 'niets' doen, scenario 2 gaat uit van een actief gemeentelijk beleid met een helder doel voor de langere termijn en in scenario 3 worden de (ambitieuze) doelstellingen uit het Klimaatakkoord Rijk-Gemeenten 2007-2011 voor 2020 overgenomen. De drie scenario's zijn hieronder toegelicht.

Tabel 4-1 Scenario's

Scenario	Toelichting
Nuloptie	De gemeente verricht vanaf nu geen inspanningen meer op het gebied van klimaatbeleid. Wel wordt binnen dit scenario rekening gehouden met beleid vanuit Europa en Nederland ⁴ en de verwachte groei van inwoneraantal (4,3% ⁵), woningen, bedrijven en transport in Nijkerk.
CO ₂ -neutraal	De gemeente stelt een helder en ambitieus doel. Dit betekent dat op termijn de gemeente netto geen CO ₂ emitteert door alle activiteiten die plaatsvinden binnen de gemeentelijke grenzen.
Klimaatakkoord	De gemeente neemt de doelstelling uit het Klimaatakkoord Rijk-gemeenten 2007-2011 over. Dit betekent 30% CO ₂ -reductie in 2020, 2% energiebesparing per jaar en 20% duurzame energie in 2020.

Op basis van de nuloptie (eerste scenario, ook wel autonome ontwikkeling genoemd) kan geconcludeerd worden dat de CO₂-emissie zonder lokaal klimaatbeleid ten opzichte van 2010 een geringe afname laat zien. Berekend is dat in 2020 in totaal 3% minder CO₂ wordt uitgestoten ten opzichte van 2010 en dat in de gebouwde omgeving in 2020 8% minder CO₂ wordt uitgestoten ten opzichte van 2010. In dit scenario is rekening gehouden met de groei in aantal inwoners en transport. Hierdoor stijgt het energieverbruik maar de CO₂-emissie daalt. Dit komt omdat de CO₂-emissiefactor voor elektriciteit afneemt. De brandstofmix waarmee elektriciteit wordt opgewekt wordt duurzamer waardoor er minder CO₂ wordt uitgestoten.

Het tweede scenario "CO₂-neutraal" laat een forse afname van de CO₂-emissie zien. Dit scenario is op termijn te realiseren. CO₂-neutraal biedt namelijk (in tegenstelling tot energieneutraal) de mogelijkheid om, nadat fors is ingezet op energiebesparing, duurzame energie opwekking en efficiënt gebruik van fossiel, het resterende deel fossiel lokaal of regionaal te compenseren.

Uit de potentieelanalyse in hoofdstuk 3 volgt dat de klimaatdoelstelling in het Klimaatakkoord Rijk-gemeenten 2007-2011 (derde scenario) van 30% minder broeikasgassen in 2020 ten opzichte van 1990, 2% energiebesparing per jaar en 20% duurzame energie in 2020, voor Nijkerk niet haalbaar is in 2020, mogelijk wel later.

⁴ Voor het uitrekenen van de Europese en landelijke ontwikkelingen heeft Ecofys de "Referentieraming Energie en Emissies 2010-2020" (Monitweb) van ECN (2010) gehanteerd.

⁵ Deze inschatting is afkomstig van het Kenniscentrum voor Bevolkingsdaling en Beleid (KcBB)

Door de mogelijkheid van compensatie is scenario 2 waarschijnlijk de meest realistische ambitie voor Nijkerk.

Het gemeentebestuur van de gemeente Nijkerk verbindt zich aan het klimaatprobleem en kiest voor scenario 2: 'CO₂-neutraal'. Dit doet zij vanuit het principe van 'goed rentmeesterschap' en de overtuiging dat een duurzame maatschappelijke ontwikkeling kansen biedt voor de regionale economie. Hierdoor vormt klimaatbeleid geen bedreiging maar biedt burgers en bedrijven juist kansen. Het levert geld en banen op waardoor de welvaart toeneemt en de concurrentiepositie van bedrijven versterkt.

4.2 Doel

De vraag kan gesteld worden wat de hoogte van de ambitie van de gemeente Nijkerk moet zijn wanneer het gaat om het realiseren van klimaatdoelen. Echter veel meer is van belang dat de gemeente een helder doel stelt. De gemeente kan veel invloed uitoefenen door op dit onderwerp duidelijk stelling te nemen. De klimaatproblematiek vraagt hier ook om. Ook het bedrijfsleven is zich bewust van de klimaatuitdaging. Ondernemers hebben daarbij behoefte aan duidelijkheid over wat de overheid nastreeft en wat zij van hen verwacht.

Met een duidelijke stellingname kan de overheid veel energie mobiliseren wanneer zij zich erop richt de grote publieke uitdagingen te koppelen aan de directe leefomgeving van de burger. Veel maatregelen verhogen de kwaliteit van die leefomgeving en zijn goed voor het milieu. Zo is in de afgelopen jaren gebleken dat mensen dubbel glas willen omdat het binnenklimaat in hun huis er beter van wordt en dat ze voor een zuiniger auto kiezen omdat de benzine duur is. Het gaat om heel lokale belangen.

De gemeente Nijkerk kiest voor een helder doel: CO₂-neutraal in 2035. Een CO₂-neutrale gemeente is een gemeente die geen invloed uitoefent op het klimaat door alle activiteiten die plaatsvinden binnen de gemeentelijke grenzen. Dit kan worden bereikt door energiebesparing, gebruik van duurzame energie (inkoop), zelf opwekken van duurzame energie, compensatie door aankoop van duurzame energiecertificaten of opslag van CO₂.

De keuze voor het jaartal 2035 is gemaakt op basis van de scenario-analyse en op basis van een benchmark van omliggende gemeenten. Indien de scenario-analyse doorgetrokken wordt naar 2035 is een zeer grove inschatting dat CO₂-neutraliteit in 2035 kan worden bereikt door circa 20% energiebesparing, 20% duurzame energieopwekking⁶ en 60% compensatie. Het deel 'compensatie' komt overeen met 58 windturbines of 258 hectare zonepanelen. Bij een CO₂-prijs van €3-12/kton⁷ in 2035 bedragen de maatschappelijke kosten voor compensatie jaarlijks €500.000-2.000.000.

⁶ Het percentage duurzame energie in 2035 is een grove schatting. De gehanteerde uitgangspunten zijn: een kwart van de huishoudens wekt zonne-energie op (7 m²/huishouden), vanwege beperkte ruimte eenderde meer windenergie t.o.v. 2020 en vanwege beperkte beschikbaarheid biomassa eenderde meer inzet van houtachtige stromen en mest als biomassa t.o.v. 2020.

⁷ De CO₂-prijs waarmee gerekend wordt is gebaseerd op de vrijwillige emissiemarkt (Voluntary Carbon Standard of VCS). De hoogte van VCS prijzen zijn afgeleid van de verwachte EU ETS prijzen, met aanname van een korting van 40% vanwege het vrijwillige karakter. De EU ETS prijzen zijn gebaseerd op het meest gebruikte scenario van Eneco Energy Trade (Pro-Gas). Dit

Ter vergelijking zijn de klimaatdoelstellingen van omliggende gemeenten en Arla Foods weergegeven.

Tabel 4-2 Benchmark klimaatdoelstellingen

Gemeente	Doel
Amersfoort	CO ₂ -neutraal 2030
Utrecht	CO ₂ -neutraal 2030
Wageningen	Klimaatneutraal 2030
Apeldoorn	Gebouwde omgeving energieneutraal 2020
Arla Foods	Klimaatneutraal 2020 voor zuivelketen (productie-verpakking- transport)

Hoewel Nijkerk minder middelen ter beschikking heeft voor klimaatbeleid dan omliggende grotere gemeenten met ambitieuze klimaatdoelstellingen, is de opgave voor een kleinere gemeente als Nijkerk ook minder groot dan de grote steden. Hierin ligt ook de onderbouwing voor het jaartal 2035.

4.3 Strategie

Het nieuwe klimaatbeleid van de gemeente richt zich op het efficiënter inzetten van energie en fossiele grondstoffen. Innovatieve bedrijven en creatieve bewoners hebben een concurrentievoordeel op het snel en goed voorbereid zijn op deze schaarser wordende grondstoffen. Het maakt hen economisch minder kwetsbaar. De investeringen die nu gedaan moeten worden verdienen zich later terug. Nijkerk wil de lokale kansen en mogelijkheden benutten en de klimaatbelangen zoveel mogelijk dienen.

De ervaringen in de afgelopen jaren met lokaal klimaatbeleid binnen de gemeente Nijkerk maar ook bij andere overheden laten zien dat de invloed van de overheid op het klimaatprobleem beperkt is. De bijdrage van de gemeentelijke organisatie aan de totale CO₂-emissie bedraagt circa 1%. Het vraagstuk van klimaatverandering en de transitie naar een duurzame samenleving is veel te groot voor de gemeente alleen en daarom zet de gemeente haar middelen in op het aanspreken van Nijkerkse inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en instellingen.

Het nieuwe klimaatbeleid van de gemeente Nijkerk zal daarom in essentie draaien om het mobiliseren van maatschappelijke energie. Dit betekent dat de rol van de overheid moet veranderen van de klassieke topdown benadering naar een moderne interactieve en participatieve benadering. Dit past ook in de hedendaagse trend van de terugtrekkende overheid. Vanwege de lagere uitkeringen van Rijksgelden in de komende jaren zal die trend alleen maar versterkt worden.

Vanuit dit perspectief kiest de gemeente voor een strategie gebaseerd op drie speerpunten:

Tabel 4-3 Speerpunten

Strategische speerpunten	
1.	Mobilisatie van de samenleving
2.	Overheid faciliteert en feliciteert
3.	Meer marktmechanismen

Mobilisatie van de samenleving

Er is sprake is van een gelijkwaardige relatie met maatschappelijke partners. Dat kunnen bewoners zijn, maar ook bedrijven, waterschappen, netwerkbedrijven, kennisinstellingen. Dat vraagt een andere rol van de gemeente, die ziet dat de gemeente samen veel meer kan bereiken dan alleen. Te denken valt aan wijkgericht werken met bewoners en lokale ondernemers als ambassadeur.

De gezamenlijke belangen zijn geïdentificeerd en worden door alle partijen gedeeld. Door energiebesparing blijft energie betaalbaar en daarmee ook de woonlasten (sociaal beleid). Het zorgt voor meer investeringsruimte en minder risico voor bedrijven wat de concurrentiepositie versterkt (economisch beleid). Daarnaast blijft door energiebesparing en lokale duurzame energie opwekking het geld grotendeels in de regio. Positieve neveneffecten zijn een verbeterde luchtkwaliteit (milieubeleid), een verbeterde volksgezondheid en het veilig stellen van belangrijke grondstoffen voor andere toepassingen.

Overheid faciliteert en feliciteert

De gemeente schept condities zodat inwoners en bedrijven zelf in actie komen. Dit doet zij door duidelijke doelen te stellen waarmee burgers en bedrijven zich kunnen identificeren. De gemeente bevordert het van elkaar leren, zodat de kennis niet blijft hangen bij een klein groepje koplopers. Daarnaast ondersteunt de gemeente vernieuwers door regionaal, provinciaal en landelijk de belangen te vertegenwoordigen van deze groep ondernemende burgers, bedrijven en kennisinstellingen die het lokale verschil kunnen maken als er veranderingen in regelgeving of belastingen plaatsvinden. Tenslotte biedt de gemeente een 'podium' om alle successen op klimaatgebied te etaleren.

Meer marktmechanismen

De gemeente gaat actief op zoek naar geldstromen om lokale projecten te financieren. Een mogelijkheid is het opzetten van een lokaal of regionaal CO₂-compensatiefonds. Dit fonds dient om lokale duurzame projecten mee te financieren. Het fonds wordt gevuld door bedrijven, instellingen en particulieren die hun CO₂-uitstoot willen compenseren en daarmee het label CO₂-neutraal mogen voeren. Een andere mogelijkheid is publiek-private samenwerking. Zo kan de gemeente ervoor kiezen het energiebeheer van haar eigen gebouwen of het beheer van de openbare verlichting uit te besteden aan een energie service bedrijf (ESCO) die de investeringen en het onderhoud voor haar rekening neemt op basis van een energieprestatiecontract.

4.4 Globale aanpak

De globale aanpak sluit één-op-één aan bij de gekozen strategie. Daarnaast is rekening gehouden met ontwikkelingen die al spelen in de gemeente of de regio. De nummers bij de toelichting verwijzen naar de drie speerpunten die in paragraaf 4.3 zijn geformuleerd.

Tabel 4-4 Globale aanpak

Globale aanpak		
Sector	Activiteit	Toelichting
Gebouwde omgeving	Nieuwbouw energieneutraal	Vooruitlopen op EU-doelstelling door al in 2015 i.p.v. 2020 energieneutraal te bouwen ^{1,2}
	Bestaande bouw	Deelname aan klimaatstraatfeesten als opstap naar vereniging of coöperatie ^{1,2}
Bedrijvigheid	Ketenaanpak Food Valley	Green Deal foodsector gericht op verduurzaming regionale leveranciers ²
	CO ₂ -compensatie De Vallei	Klimaatneutrale bedrijven ^{1,2,3}
		CO ₂ -fonds om lokale duurzame projecten mee te financieren ³
Transport	Fiets in de watten	Voldoende en veilige fietsenstallingen, elektrisch fietsen en oplaadpunten ²
	Haven in zicht	Optimale benutting van de haven voor goederenvervoer te water.
Grootschalige duurzame energie	Wind in de rug	Door bestemmingsplanwijziging de komst van minimaal een windpark mogelijk maken.
	Zonnige toekomst	Het leasen van gemeentelijke daken aan huishoudens die geen geschikt dak hebben voor zonnepanelen.

In Bijlage 1 is het volledige uitvoeringsprogramma voor 2013-2016 opgenomen. Indien alle projecten worden gerealiseerd kan een CO₂-reductie van circa 7% worden gerealiseerd t.o.v. de huidige uitstoot. Hiermee loopt Nijkerk in de pas met haar doel om in 2035 klimaatneutraal te zijn.

5 Hoe organiseren we dit?

5.1 Organisatie

De klimaatcoördinator is regisseur en verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. Het college is eindverantwoordelijke. Dit klimaatprogramma wordt onderdeel van het Milieubeleidsplan 2013-2016. Bij de behandeling van het milieujaarverslag en de bestuursrapportage (BERAP) wordt de raad door het college geïnformeerd over de voortgang van het klimaatprogramma.

De klimaatcoördinator wordt ondersteund door een klimaatteam waarin medewerkers van diverse beleidsvelden vertegenwoordigd zijn. De leden van het klimaatteam zijn tevens trekker van projecten. Het directieteam of managementteam van de gemeente zorgt ervoor dat mensen vrijgemaakt worden om aan het klimaatbeleid te kunnen werken. Per jaar is circa 1.250 uren begroot.

Inbedding van klimaatbeleid in de eigen organisatie is van belang om ook binnen andere beleidsterreinen draagvlak te krijgen en klimaatwinst te kunnen boeken. Het hiervoor genoemde klimaatteam draagt tevens zorg voor de borging van het klimaatbeleid in de organisatie.

Samenwerking met buurgemeenten of regio Food Valley zorgt ervoor dat Nijkerk de beschikbare capaciteit zo efficiënt mogelijk kan inzetten en duidelijke keuzes kan maken tussen maatregelen die op lokale schaal moeten en/of op regionale schaal kunnen worden uitgevoerd.

5.2 Financiering

Jaarlijks is er €22.500,-- nodig voor het klimaatbeleid. Indien nodig wordt meer financiële armslag gecreëerd door:

- ▶ Middelen uit andere portefeuilles/beleidsvelden in te zetten;
- ▶ Cofinanciering van de provincie (50%) door plaatsen van projecten op de uitvoeringsagenda van Food Valley, mits in lijn met de regionale uitvoeringsagenda;
- ▶ Voorfinanciering van bestemmingsplanwijziging en daarbij behorende onderzoeken welke na afronding aan projectontwikkelaar windpark doorberekend worden;
- ▶ Creëren van een lokaal of regionaal klimaatfonds om duurzame projecten mee te kunnen financieren;
- ▶ Verschuiven van budgetten voor exploitatie naar investering (bij maatregelen in de eigen organisatie);
- ▶ Uitbesteden van energiebeheer aan energie service bedrijven (ESCo's);
- ▶ Gemeentelijke en/of regionale campagnes laten aansluiten bij provinciale en/of landelijke subsidies;
- ▶ Gebruik maken van subsidies van hogere overheden (regio, provincie, Rijk, EU).

5.3 Communicatie

Communicatie is cruciaal bij het uitvoeren van de klimaatstrategie. De gemeente zet in op het mobiliseren van de samenleving. Zij is namelijk afhankelijk van initiatieven en investeringsbereidheid

van inwoners, bedrijven en instellingen in de gemeente. Door samenwerking met deze partijen kan de gemeente haar ambities waar maken.

Communicatie zal daarom in eerste instantie gericht zijn op het krijgen van commitment van de stakeholders. Daarnaast zal de communicatie zich richten op het mobiliseren van inwoners en bedrijven. Doel hiervan is mensen enerzijds bewust te maken van de klimaatverandering en dat een hoog energieverbruik hier een negatieve invloed op heeft en anderzijds te stimuleren om zelf met initiatieven te komen die de energievoorziening in Nijkerk verduurzaamt. In sommige gevallen betekent dit dat één op één met mensen gesproken wordt, in andere gevallen zullen andere communicatiemiddelen worden ingezet, te denken valt aan sociale media, excursies, bedrijfsbezoeken, etc. Tot slot biedt de gemeente een 'podium' om de successen te delen. Dit motiveert initiatiefnemers om door te gaan en kan andere partijen stimuleren mee te doen. Eén en ander wordt uitgewerkt in een communicatieplan.

5.4 Monitoring

Monitoring is van belang om te kunnen bepalen of het gemeentelijk klimaatbeleid nog steeds op koers ligt. De gemeente volgt hierin het "Handboek monitoring broeikasgassen emissies lokale overheden" van AgentschapNL. Op deze manier sluit de CO₂-monitoring aan op de nieuwe standaard voor voetafdrukrapportages voor lokale overheden.

Het monitoren gebeurt op input (mensen en middelen) en output (gerealiseerde activiteiten en effecten). Voor elk project moet een meetbaar doel worden geformuleerd en wordt aangegeven met welke indicatoren dit gemeten wordt. De indicator die het meest relevant is, is de vermeden CO₂-uitstoot. Andere indicatoren kunnen zijn: bijdrage aan klimaatdoelstelling, effect op werkgelegenheid, effect op lokale luchtkwaliteit, effect op volksgezondheid, levert project een besparing op.

In de praktijk zal gedurende het jaar de bestede middelen (uren en budget) en voortgang op de activiteiten wordt bijgehouden. Eenmaal per vier jaar wordt bepaald wat de effecten van het beleid zijn in termen van absolute CO₂-uitstoot, de effecten van het uitvoeringsprogramma en het aandeel gerealiseerde duurzame energie.

Bijlage 1 Uitvoeringsprogramma 2013-2016

Mobilisatie van de samenleving

1	Coaches in de wijk	Wonen 1
2	Klimaatstraatfeest	Wonen 2
3	Nieuwbouw energieneutraal	Wonen 3
4	Energienetwerk	Bedrijven 1
5	Energie en afval op scholen	Onderwijs 1
6	Schoon vervoer	Mobiliteit 1

Gemeente faciliteert en feliciteert

7	Duurzaamheidsplan	Bedrijven 2
8	Green deal foodsector	Bedrijven 3
9	Zonnige toekomst	Wonen 4
10	Duurzame revitalisering Arkervaart-Oost	Bedrijven 4
11	Haven in zicht	Mobiliteit 2
12	Fiets in de watten	Mobiliteit 3
13	Wind in de rug	Wind 1
14	Verankering in organisatie	Interne organisatie 1
15	Communicatieplan	Communicatie 1

Meer marktmechanismen

16	Klimaatfonds	Financiering 1
17	Duurzaam inkopen	Financiering 2
18	Zonnig Nijkerk	Financiering 3
19	CO ₂ -neutraal stadhuis	Interne organisatie 2
20	Energiezuinige openbare verlichting	Interne organisatie 3

Projectcode	1 WONEN1
Titel	Coaches in de wijk
Doelstelling	Het stimuleren van huurders en particuliere woningeigenaren om gebouwgebonden en niet-gebouwgebonden energiebesparende maatregelen te nemen.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ De energiecoaches bereiken 10% van alle huishoudens in Nijkerk; ▶ De energieprestatie van particuliere woningen verbetert met 3% energiebesparing per jaar, het wooncomfort stijgt en de woonlasten stijgen niet; ▶ De lokale economie profiteert.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,1 (met name energiebesparing)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen projectteam; 2. Projectplan opstellen; 3. Werving energiecoaches (eventueel uit reïntegratietraject); 4. Opleiding, training en begeleiding energiecoaches door woningcorporaties; 5. Energiecoach deelt ervaringen huurwoningen bij koopwoningen; 6. Monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Actieve buurtbewoners; ▶ Woningcorporaties (Woningstichting Nijkerk, De Alliantie Eemvallei, Mooiland Vitalis, Portaal); ▶ Trainer energiecoaches; ▶ Medewerker communicatie; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	Opleiding en begeleiding coaches (cofinanciering woningcorporaties), €10.000.
Uren	Procesbegeleiding, monitoring en evaluatie 250 uur.
Planning	2013-2014

Projectcode	2 WONEN2
Titel	Klimaatstraatfeest
Doelstelling	Het bevorderen van deelname aan landelijke wedstrijd onder straten om meeste energie te besparen.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Circa 15 straten nemen deel aan de klimaatstraatfeesten; ▶ Ieder deelnemend huishouden (huur en koop) realiseert gemiddeld 5% energiebesparing per jaar; ▶ De sociale cohesie in de wijken versterkt; ▶ De lokale economie profiteert.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,01 (met name energiebesparing)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen projectteam; 2. Actieve buurtbewoners opsporen door buurten te bezoeken en via gemeentelijke publicatie oproep te doen; 3. Bijeenkomst organiseren voor straatambassadeurs, achtergrond en voorwaarden van klimaatstraatfeest toelichten; 4. Ondersteunen straatambassadeurs in werving deelnemers door gemeentelijke communicatie-uitingen en verstrekken communicatiemateriaal; 5. Monitoren voortgang, gemeentelijke aanmoedigingsprijs uitreiken en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Actieve buurtbewoners; ▶ Woningcorporaties (Woningstichting Nijkerk, De Alliantie Eemvallei, Mooiland Vitalis, Portaal); ▶ HIER Klimaatcampagne; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	Gemeentelijke aanmoedigingsprijs 'beste' straat, €5.000.
Uren	Procesbegeleiding, monitoring en evaluatie 300 uur.
Planning	2014-2016

Projectcode	3 WONEN3
Titel	Nieuwbouw energieneutraal
Doelstelling	Afsluiten intentieverklaring met projectontwikkelaars en woningcorporaties om vooruitlopend op de verplichting om energieneutraal te bouwen in 2020 door al vanaf 2015 energieneutraal te gaan bouwen.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ 100% van de nieuwbouw in 2015 is energieneutraal; ▶ Bouwsector en woningcorporaties leren hoe projecten te realiseren waarbinnen hoge energieprestaties worden bereikt en zijn daardoor beter voorbereid op toekomstige aanscherping van de EPG; ▶ Bouwsector en woningcorporaties hebben een concurrentievoordeel t.o.v. andere partijen; ▶ Kopers en huurders zijn verzekerd van lage energielasten en hoog wooncomfort.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,5 (mix energiebesparing en toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen projectteam; 2. Belangrijkste bouwende partijen uitnodigen voor verkennende bijeenkomst; 3. Inventariseren mogelijke belemmeringen en aftasten in te zetten (financiële en/of communicatieve) incentives bij bouwende partijen; 4. Ondertekenen intentieverklaring waarin bouwende partijen zich inspannen om energieneutraal te bouwen en gemeente mogelijke belemmeringen wegneemt; 5. Bij verkoop grond prestatiecontracten afsluiten; 6. Monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Regionale bouwsector; ▶ Woningcorporaties (Woningstichting Nijkerk, De Alliantie Eemvallei, Mooiland Vitalis, Portaal); ▶ Stichting De Goede Woning; ▶ Medewerker ruimtelijke ontwikkeling/grondbedrijf; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	Inhuur externe deskundige €5.000
Uren	Procesbegeleiding, monitoring en evaluatie 150 uur.
Planning	2013-2015

Projectcode	4 BEDRIJVEN1
Titel	Energienetwerk
Doelstelling	Het ontwikkelen van een netwerk van bedrijven die kennis delen en samenwerken in energiebesparing en duurzame energieopwekking.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ De deelnemende bedrijven realiseren een energie-efficiency van gemiddeld 3% jaarlijks; ▶ Circa 50 bedrijven nemen deel aan het energienetwerk; ▶ Kennis onder koplopers wordt ontsloten voor grote groep volgers; ▶ De uitwisseling van energiestromen (restwarmte) wordt onderzocht.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,1 (mix energiebesparing en toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen projectteam; 2. Behoeften en bijdragen bij enkele grote bedrijven en koplopers peilen; 3. Organiseren bijeenkomst met enkele grote bedrijven, koplopers, vertegenwoordigers MKB en gemeente waarin wordt bepaald hoe kennisdeling gestalte kan krijgen, hoe aandacht vastgehouden wordt, of er een gezamenlijke ambitie geformuleerd kan worden, wat ieders bijdrage is; 4. Uitvoering gemaakte afspraken en waar nodig ondersteuning door gemeente (voorbeeld is uitwerking biomassa-installatie op bedrijventerrein De Flier); 5. Monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ 10 grootste energieverbruikers; ▶ Nijkerkse Ondernemersvereniging; ▶ Bedrijvenkring Hoewelaken-Nijkerk; ▶ Ondernemersvereniging Hoewelaken; ▶ Bedrijfscontactfunctionaris; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	N.v.t.
Uren	Procesbegeleiding, monitoring en evaluatie 120 uur.
Planning	2013-2016

Projectcode	5 ONDERWIJS1
Titel	Energie en afval op scholen
Doelstelling	Het vergroten van de aandacht voor energiebesparing/duurzame energie en afvalpreventie/scheiding op scholen.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Alle onderwijsinstellingen in Nijkerk nemen deel en realiseren 10% energiebesparing en een optimale scheiding van afvalstromen; ▶ Er is structureel aandacht voor duurzaamheid en energie in het lespakket; ▶ Het duurzaamheids- en energiebewustzijn op scholen neemt toe; ▶ Het netwerk van onderwijs met duurzame bedrijven in Nijkerk groeit waardoor bijdrage van bedrijfsleven in onderwijs en stageplaatsen ook toeneemt.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,01 (mix energiebesparing en toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen projectteam; 2. Organiseren bijeenkomst met onderwijsinstellingen, vertegenwoordiger bedrijfsleven en gemeente waarin een plan wordt gemaakt hoe energie en afval op scholen meer aandacht kan krijgen, zowel in lespakketten als in de onderwijsgebouwen zelf. Denk aan: adviesgesprek met gemeentelijk medewerker afval, gastdocenten uit het bedrijfsleven, bedrijfsbezoeken, stageplekken; 3. Uitvoering van gemaakte afspraken en waar nodig ondersteuning door gemeente; 4. Monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Onderwijsinstellingen (Accent Praktijkonderwijs Nijkerk, Corlaer College, Groenhorst College Nijkerk, Van Lodenstein College, kindcentra); ▶ IVN Gelderland; ▶ Duurzame bedrijven; ▶ Medewerker afval; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	Inhuur IVN Gelderland €5.000.
Uren	Procesbegeleiding, monitoring en evaluatie 120 uur.
Planning	2013

Projectcode	6 MOBILITEIT1
Titel	Schoon vervoer
Doelstelling	Het stimuleren van het gebruik van hybride, elektrische en groen gas aangedreven voertuigen door zowel burgers als bedrijven.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ In 2020 heeft de gemeente binnen een straal van 750 m van alle huishoudens een elektrisch oplaadpunt voor auto's; ▶ In 2020 telt de gemeente 3 groen gas vulstations; ▶ Verbetering van de lokale luchtkwaliteit.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,1 (energiebesparing)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen projectteam; 2. Opstellen plan van aanpak i.s.m. bedrijven met groot wagenpark; 3. Uitvoeren deelprojecten door bedrijven (realisatie vulpunten, oplaadpunten, wagenparkscans, communicatie, etc.); 4. Monitoring en evaluatie van knelpunten en aanpakken van die knelpunten.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal + Regionaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Medewerker verkeer; ▶ Wagenparkbeheerders; ▶ Nijkerkse Ondernemersvereniging; ▶ Bedrijvenkring Hoevelaken-Nijkerk; ▶ Ondernemersvereniging Hoevelaken; ▶ Stichting E-laad; ▶ Lokale autodealers en garagebedrijven; ▶ Tankstationexploitanten, brandstofproducenten en -distributeurs; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	€6.000 voor onderzoek (uitvoeren wagenparkscans, etc.)
Uren	Procesbegeleiding, monitoring en evaluatie 200 uur
Planning	2014-2016

Projectcode	7 BEDRIJVEN2
Titel	Duurzaamheidscan
Doelstelling	Het informeren van nieuw te vestigen bedrijven over duurzame maatregelen.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Nieuwe bedrijven die vanwege het natuurlijk moment van verhuizing/verbouw/nieuwbouw nemen duurzame maatregelen mee in hun keuzes; ▶ Uitstraling van nieuwe bedrijven is duurzaam; ▶ Het vestigingsklimaat voor bedrijven verbetert.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,01 (mix energiebesparing en toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen projectteam; 2. Bedrijfscontactfunctionaris brengt duurzaamheidscan onder de aandacht van nieuw te vestigen bedrijven; 3. Follow up actie om te peilen in hoeverre implementatie van duurzame maatregelen plaatsvindt; 4. Publiciteit creëren indien duurzame maatregelen innovatief en vooruitstrevend zijn; 5. Monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Bedrijfscontactfunctionaris; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	Opgenomen in grondexploitatie
Uren	Procesbegeleiding, monitoren en evaluatie 50 uur.
Planning	Lopend

Projectcode	8 BEDRIJVEN3
Titel	Green deal foodsector
Doelstelling	Het afsluiten van een lokale green deal met de voedingssector waarbij inspanningen van zowel bedrijven als gemeente worden vastgelegd.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ De regionale keten van bedrijven in de voedingssector verduurzaamt; ▶ De gemeente neemt belemmeringen die verduurzaming in de weg staan weg en schrapt onnodige regelgeving.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,1 (mix energiebesparing en toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen projectleider en samenstellen (regionaal) projectteam; 2. Gesprekken met individuele bedrijven in foodsector voeren en aftasten wat hun duurzame ambities zijn en welke belemmeringen zij ervaren; 3. Themabijeenkomst binnen samenwerkingsverband Food Valley organiseren om gezamenlijke ambities te formuleren en ieders bijdrage daarin vast te leggen; 4. Afsluiten Green Deal in aanwezigheid van de regionale en/of landelijke media; 5. Uitvoeren Green Deal, periodiek overleg, monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Lokale bedrijven voedingssector; ▶ Regio Food Valley; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	N.v.t.
Uren	Procesbegeleiding, monitoren en evaluatie 200 uur.
Planning	2014-2015

Projectcode	9 WONEN4
Titel	Zonnige toekomst
Doelstelling	Het vergroten van de capaciteit aan zonnepanelen door het leasen van gemeentelijke daken aan huishoudens die geen geschikt dak hebben voor zonne-energie.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Alle (geschikte) gemeentelijke daken voor zonne-energie zijn benut voor zonne-energie; ▶ Alle particulieren worden in de gelegenheid gesteld eigenaar te worden van een collectief zonne-energiesysteem (huurders, vve's, bewoners van monumentale panden, flats of woningen waarvan het dak een ongunstige zonligging heeft of schaduw vangt); ▶ Liander biedt praktische oplossing voor verrekening opgewekte energie met eigen energierekening.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,05 (toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Samenstellen projectteam en aanwijzen projectleider; 2. Opstellen plan van aanpak; 3. Inventariseren geschikte gemeentelijke daken; 4. Campagneachtige aanpak om particuliere investeerders te werven; 5. Aanbesteding inkoop en installatie zonne-energiesystemen; 6. Realisatie, monitoring, evaluatie; 7. Uitbreiding naar andere openbare gebouwen en daken van bedrijfsgebouwen/agrarische stallen.
Lokale / regionale aanpak	Regionaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Liander; ▶ Regio FoodValley; ▶ Regionale installateur zonnepanelen; ▶ Medewerker gebouwenbeheer; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	€5.000 voor technisch onderzoek naar geschiktheid daken en campagnemateriaal.
Uren	Procesbegeleiding, monitoring en evaluatie 300 uur.
Planning	2013-2015

Projectcode	10 BEDRIJVEN4
Titel	Duurzame revitalisering Arkervaart-Oost
Doelstelling	Het maximaal opzoeken van duurzaamheidskansen bij het revitaliseren van bedrijventerrein Arkervaart-Oost.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Bedrijventerrein Arkervaart-Oost ontwikkelt tot een duurzaam bedrijventerrein; ▶ De gevestigde bedrijven realiseren een energie-efficiency van gemiddeld 3% jaarlijks; ▶ Arkervaart-Oost trekt nieuwe bedrijven aan die het duurzaamheidsniveau op het bedrijventerrein versterken.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,1 (met name energiebesparing)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen projectteam; 2. Inventariseren, selecteren en prioriteren van duurzaamheidskansen i.s.m. gevestigde bedrijven; 3. Uitwerken prioritaire businesscases; 4. Besluit go/no go; 5. Bij go: uitvoering, monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Projectleider revitalisering; ▶ Bedrijvensnetwerk Arkervaart-Oost; ▶ Medewerker ruimtelijke ontwikkeling; ▶ Medewerker economie; ▶ Medewerker verkeer; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	Onderzoekbudget reeds opgenomen in begroting.
Uren	Procesbegeleiding, monitoren en evaluatie 300 uur.
Planning	Lopend

Projectcode	11 MOBILITEIT2
Titel	Haven in zicht
Doelstelling	Het optimaal benutten van de haven voor goederenvervoer te water.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Meer bedrijven maken gebruik van goederenvervoer te water; ▶ Goederenvervoer per water stijgt met 20%; ▶ Het wegennet wordt ontlast.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,1 (met name energiebesparing)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen projectteam; 2. Bedrijven uitnodigen in bijeenkomst voor wie goederenvervoer over water potentieel interessant is, inventariseren wat bedrijven ervan weerhoudt om via water te transporteren; 3. Eenvoudige belemmeringen direct wegnemen, grote belemmeringen agenderen voor aanpak op langere termijn; 4. Faciliteren uitwerken businesscases per bedrijf, bijvoorbeeld door bedrijf in contact te brengen met deskundig adviseur; 5. Monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Regionaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Medewerker water &afval; ▶ Medewerker verkeer; ▶ Medewerker ruimtelijke ontwikkeling; ▶ Medewerker economie; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	Onderzoeksbudget opgenomen in begroting 2013.
Uren	Procesbegeleiding, monitoren en evaluatie 300 uur.
Planning	2014-2016

Projectcode	12 MOBILITEIT3
Titel	Fiets in de watten
Doelstelling	Het verbeteren van de fietsinfrastructuur en fietsvoorzieningen voor woon-werkverkeer, toerisme en bezoekers binnenstad.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ De gemeente beschikt over een aantrekkelijk en verkeersveilig fietsnetwerk; ▶ Meer dan 15% van de horecabedrijven is uitgerust met een of meer elektrische oplaadpunten voor fietsers; ▶ Verbetering van de luchtkwaliteit binnenstad.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,01 (energiebesparing)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen projectteam; 2. Inventariseren knelpunten en verbeterpunten fietsnetwerk en fietsvoorzieningen door inwoners en bedrijven via de gemeentelijke website; 3. Selectie en prioritering verbetermaatregelen; 4. Opnemen maatregelen in gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP); 5. Actie van KHN richting horecabedrijven om elektrische oplaadpunten te realiseren en te promoten; 6. Monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Regionale OV-aanbieders; ▶ Grote werkgevers; ▶ Medewerker verkeer; ▶ Medewerker ruimtelijke ontwikkeling; ▶ Fietsersbond; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	Realisatiebudget gereserveerd in uitvoeringsplan GVVP.
Uren	Procesbegeleiding, monitoren en evaluatie 300 uur.
Planning	2013-2015

Projectcode	13 WIND1
Titel	Wind in de rug
Doelstelling	Het faciliteren van het benutten van het windenergiepotentieel in de gemeente Nijkerk.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Door bestemmingsplanwijziging faciliteert de gemeente de komst van minimaal één windpark; ▶ Door voorfinanciering neemt de gemeente het risico weg van de projectontwikkelaar; ▶ Door participatiemogelijkheden is de maatschappelijke weerstand tegen windenergie laag.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	3,8 (toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen projectteam; 2. Informatiebijeenkomst voor buurtbewoners en bedrijven nabij potentiële locatie voor windenergie over gemeentelijk initiatief en verkenning naar mogelijkheden van burgerparticipatie; 3. Uitvoeren van landschapinpassingstudie en andere studies die nodig zijn om het bestemmingsplan te kunnen wijzigen; 4. Tweede informatiebijeenkomst waarin resultaten van studies worden gepresenteerd en mogelijkheden van participatie worden toegelicht; 5. Bestuurlijk besluit; 6. Aansluitend aan de bestemmingsplanwijziging zullen projectontwikkelaars uitgenodigd worden om op de aangewezen locatie een windpark te gaan ontwikkelen.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Medewerker ruimtelijke ontwikkeling; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	Voorfinanciering onderzoeken t.b.v. bestemmingsplanwijziging (zoals ruimtelijke onderbouwing, natuurwaarden, geluidhinder, risico-inventarisatie) welke wordt terugbetaald door projectontwikkelaar zodra vergunning verleend is, €50.000.
Uren	Begeleiding van onderzoeken en procedure bestemmingsplanwijziging 500 uur.
Planning	2013-2015

Projectcode	14 INTERNE ORGANISATIE 1
Titel	Verankering in organisatie
Doelstelling	Het structureel verankeren van de klimaatuitdaging in de hele gemeentelijke organisatie.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Klimaatbeleid is in alle lagen van de organisatie verankerd, van bestuurlijk tot ambtelijk en van beleidsontwikkeling tot uitvoering; ▶ Het interne draagvlak voor klimaatbeleid is verbreed, medewerkers zien kansen binnen hun eigen werkveld en benutten deze ook.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,01 (mix energiebesparing en toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen projectteam; 2. Voorstellen voor interne borging uitwerken (bijvoorbeeld duurzaamheidsparagraaf in Collegevoorstellen, visies en beleidsdocumenten, interne bijeenkomst, intern klimaatteam, verantwoording aan Raad); 3. Organiseren interne bijeenkomst en/of duurzame activiteit voor interne organisatie; 4. Monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ College van B&W; ▶ Afdelingshoofden; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	N.v.t.
Uren	Procesbegeleiding, monitoring en evaluatie 100 uur.
Planning	2013

Projectcode	15 COMMUNICATIE1
Titel	Communicatieplan
Doelstelling	Het informeren en inspireren van inwoners, bedrijven, instellingen over lopende en geplande initiatieven, deelnamemogelijkheden, voortgang, behaalde resultaten en successen.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Communicatieplan ter ondersteuning van uitvoeringsprogramma klimaatbeleid; ▶ Inwoners en externe partijen zijn op de hoogte van het lokale klimaatbeleid, raken geïnspireerd, voelen zich verbonden en gaan zelf maatregelen nemen.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,01 (mix energiebesparing en toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen communicatieteam; 2. Afstemmen wat de rol van het communicatieteam is; 3. Ontwikkelen communicatieplan; 4. Uitvoeren van communicatieactiviteiten; 5. Tussentijds evalueren en bijsturen van het communicatieplan.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Medewerker communicatie; ▶ Journalist(en); ▶ Portefeuillehouder milieu; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	Communicatiebudget €30.000 voor 4 jaar.
Uren	Opstellen communicatieteksten, monitoring en evaluatie 400 uur.
Planning	2013-2016

Projectcode	16 FINANCIERING1
Titel	Klimaatfonds
Doelstelling	Het genereren van maatschappelijk kapitaal om lokale duurzame projecten mee te financieren.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Een fonds om lokale duurzame projecten te financieren; ▶ Het fonds wordt gevuld door bedrijven, instellingen en particulieren die hun CO₂-uitstoot willen compenseren en daarmee het label CO₂-neutraal mogen voeren; ▶ Realisatie van zichtbare lokale duurzame projecten; ▶ De lokale economie profiteert.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	2,0 (mix energiebesparing en toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen interne projectleider en samenstellen (regionaal) klimaatfondsteam; 2. Creëren ambtelijk en bestuurlijk draagvlak Regio Food Valley; 3. Opstellen businesscase m.b.v. kennis bij vergelijkbare initiatieven in andere regio's (bij 2% compensatie van de totale CO₂-emissie in Nijkerk komt ca. 20.000-80.000 euro jaarlijks beschikbaar aan financiering voor lokale energieprojecten uitgaande van een CO₂-prijs van 3-12 euro per ton op de vrijwillige CO₂-emissiemarkt); 4. Collegebesluit ontwikkeling klimaatfonds o.b.v. haalbaarheid businesscase; 5. Ontwikkelen klimaatfonds inclusief startmoment, website, communicatie-activiteiten; 6. Monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Regionaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Regio Food Valley; ▶ Medewerker financiën; ▶ Medewerker communicatie; ▶ Bedrijfscontactfunctionaris; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	Ontwikkelen businesscase en opzetten en beheer fonds, €7.000 per gemeente bij 7 deelnemende gemeenten.
Uren	Creëren regionaal draagvlak, procesbegeleiding, monitoring en evaluatie 300 uur.
Planning	2013-2016

Projectcode	17 FINANCIERING2
Titel	Duurzaam inkopen
Doelstelling	Het meewegen van duurzaamheidsaspecten bij 100% van alle inkopen door de gemeentelijke organisatie in 2015.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ De gemeente koopt duurzame producten en diensten, waaronder duurzame energie (elektriciteit, gas, transportbrandstoffen) in; ▶ Directe en structurele winst voor milieu, mensen en gemeentelijke uitgaven door het verantwoordelijk inkopen van producten en diensten; ▶ Een beter imago voor de gemeente en vervulling van de voorbeeldfunctie; ▶ De vraag naar duurzame producten en diensten van onderaf stimuleert de ontwikkeling van duurzame producten.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,01 (mix energiebesparing en toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen projectleider en samenstellen projectteam; 2. Voorafgaand aan een inkoop/aanbesteding wordt marktorientatie uitgevoerd. Hierbij komen naast kwaliteitsaspecten ook duurzaamheidsaspecten aan de orde; 3. Door een regulier inkoopoverleg wordt een deel van het inkoopproces gecentraliseerd en kennis en ervaringen gedeeld; 4. Bij minimaal 1 grote aanbesteding in de grond-, weg- en waterbouw (GWW) wordt in 2013 en 2014 de CO₂-prestatieladder als meetinstrument voor de duurzaamheidsambitie ingezet. Vanaf 2015 wordt de CO₂-prestatieladder bij alle grote GWW-aanbestedingen gebruikt (boven op de Europese aanbestedingsnorm); 5. Twee inkoopers afdeling Infra & Wijkbeheer volgen in 2013 cursus CO₂-prestatieladder bij de Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen (SKAO); 6. Structureel aandacht aan "good housekeeping" mede door aanbieden van gezonde- biologische- en streekgebonden producten in de kantine en arbeidsmarktparticipatie; 7. Monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Medewerker inkoop/facilitaire zaken; ▶ Medewerker I&W; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	€4.000 voor monitoring 100% doelstelling in 2015, €4.000 voor cursus CO ₂ -prestatieladder aan twee personen.
Uren	Inventarisatie, uitwerken interne acties en opstellen Collegebesluit 200 uur.
Planning	2013-2015

Projectcode	18 FINANCIERING3
Titel	Zonnig Nijkerk
Doelstelling	Het faciliteren van collectieve inkoop van zonnepanelen.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ 500 Nijkerkse huishoudens doen mee aan grootschalig inkoopcollectief; ▶ Lagere aanschafprijs door regionaal inkoopcollectief.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,03 (toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen projectleider en samenstellen projectteam; 2. Opstellen plan van aanpak; 3. Laten ontwikkelen zonatlas die globaal aangeeft of daken geschikt zijn voor zonne-energie; 4. Campagne onder huishoudens en bedrijven om deel te nemen aan inkoopcollectief; 5. Openbare aanbesteding inkoop zonnepanelen inclusief afspraken over distributie en installatie.
Lokale / regionale aanpak	Regionaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Regio Food Valley; ▶ Regionale installateur zonnepanelen; ▶ Medewerker duurzaamheid.
Budget	€8.000 voor aanschaf zonatlas en ontwikkeling campagnemateriaal
Uren	Procesbegeleiding, monitoring en evaluatie 300 uur.
Planning	2013-2016

Projectcode	19 INTERNE ORGANISATIE2
Titel	CO₂-neutraal stadhuis
Doelstelling	Het nemen van maatregelen die gezamenlijk leiden tot een CO ₂ -neutraal stadhuis.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Het stadhuis is CO₂-neutraal in 2015; ▶ De gemeente vervult een voorbeeldrol en inspireert inwoners en bedrijven hetzelfde te doen.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,01 (mix energiebesparing en toepassing duurzame energie)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Samenstellen projectteam en aanwijzen projectleider; 2. Aanbesteden onderzoek naar energiebesparingsmogelijkheden en mogelijkheden om duurzame energie op te wekken inclusief aanbieder van ESCo om energiebeheer van gemeente over te nemen; 3. Bestuurlijk besluit; 4. Afsluiten prestatiecontract met ESCo; 5. Realisatie maatregelen; 6. Communicatie over maatregelen, monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	Energy service Company (ESCo)
Budget	Financiering door ESCo
Uren	Procesbegeleiding, monitoring en evaluatie 500 uur
Planning	2014-2016

Projectcode	20 INTERNE ORGANISATIE3
Titel	Duurzaam verlicht
Doelstelling	Het energiezuiniger maken van de openbare verlichting door energieprestatie-afspraken te maken met de beheerder van OVL.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Een energiezuinigere openbare verlichting die tegelijkertijd de verkeersveiligheid en sociale veiligheid in stand houdt en waar mogelijk zelfs verbetert; ▶ 48% daling energieverbruik voor en CO₂ 2017 (in vergelijking met 2012 voor vervangingsgedeelte) ▶ 65% minder onderhoudskosten voor vervangingsgedeelte.
Bijdrage aan CO₂-neutraliteit [%]	0,03 (energiebesparing)
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aanwijzen projectleider; 2. Inventariseren en budgetteren besparingsmogelijkheden, onder andere door standaardisatie van materialen, gebruik van duurzame technologie (dimmen, led); 3. Opnemen besparingsmaatregelen in meerjaren onderhouds- en vervangingsplan OVL (bij vervanging van armaturen wordt standaard voor led gekozen); 4. Monitoring en evaluatie.
Lokale / regionale aanpak	Lokaal
Partners	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Beheerder openbare verlichting; ▶ Medewerker openbare verlichting; ▶ Medewerker duurzaamheid;
Budget	Onderdeel van beheersplan openbare verlichting 2013-2017
Uren	Procesbegeleiding, monitoring en evaluatie 200 uur
Planning	Lopend

Bijlage 2 Aannames CO₂-reductiepotentieel

Tabel Aannames en bronnen CO₂-reductiepotentieel⁸

Categorie	Aanname	Bronnen	Theoretisch potentieel	Kansrijk potentieel	CO ₂ -reductie
Energiebesparing	<ul style="list-style-type: none"> • Maximaal potentieel CO₂-uitstootvermindering per sector <ul style="list-style-type: none"> ○ Gebouwde omgeving 26% ○ Industrie & Energie 20% ○ Land- & Tuinbouw 31% ○ Transport 15% 	Referentieraming energie en emissies ECN 2010-2020	642 TJ		72 kton CO ₂
Bio-energie	<ul style="list-style-type: none"> • Potentieel van meestoken, verbranden/vergassen en vergisten • Pluimveemest heeft groot potentieel (260.000 GJ) 	Nota Duurzame Energie in Nijkerk 2006-2020	350,8 TJ (48,7% van totaal DE-potentieel)	++	18,0 kton CO ₂
Windenergie	<ul style="list-style-type: none"> • Radarposten van defensie en VDF-baken voor burgerluchtvaart vormen belemmering voor plaatsing windturbines aan de gemeentegrens aan westelijke zijde 	Nota Duurzame Energie in Nijkerk 2006-2020	120,0 TJ (16,7% van totaal DE-potentieel)	-	6,2 kton CO ₂
Woningbouw	<ul style="list-style-type: none"> • Zonneboilers, warmtepompen, zon-PV, zonpassief 	Nota Duurzame Energie in Nijkerk 2006-2020	64,5 TJ (9,0% van totaal DE-potentieel)	++	3,3 kton CO ₂
Maatschappelijk vastgoed (zorg, sport, gemeente, onderwijs)	<ul style="list-style-type: none"> • Zonneboilers, warmtepompen, energieopslag, zon-PV, zonpassief 	Nota Duurzame Energie in Nijkerk 2006-2020	14,3 TJ (2,0% van totaal DE-potentieel)	0	0,7 kton CO ₂
Agrarische sector	<ul style="list-style-type: none"> • Potentieel zonne-energie 	Nota Duurzame Energie in Nijkerk 2006-2020	112,3 TJ (15,6% van totaal DE-potentieel)	0/+ ⁹	5,8 kton CO ₂
Bedrijvigheid	<ul style="list-style-type: none"> • Zon-PV, warmtepompen, energieopslag 	Nota Duurzame Energie in Nijkerk 2006-2020	45,0 TJ (6,2% van totaal DE-potentieel)	+	2,3 kton CO ₂
Infrastructuur	<ul style="list-style-type: none"> • Zon-PV, asfaltcollectoren 	Nota Duurzame Energie in Nijkerk 2006-2020	13,3 TJ (1,9% van totaal DE-potentieel)	0	0,7 kton CO ₂
Totaal			642 TJ energiebesparing 720 TJ duurzame energie		109 kton CO ₂

⁸ Voor het bepalen van het duurzame energie potentieel is gebruik gemaakt van de Nota Duurzame Energie in Nijkerk 2006-2020. Ecofys plaatst kanttekeningen bij de gehanteerde methodiek in deze nota waar op basis van provinciale doelstellingen de potentiëlen voor Nijkerk zijn bepaald naar rato van aantal inwoners en omvang gemeente in m².

⁹ In de nota Duurzame Energie Nijkerk van 2006 werd de kansrijkheid van zonne-energie in de agrarische sector nog als slecht beoordeeld. Inmiddels is de prijs van zonnepanelen zover gedaald dat de kansrijkheid aanzienlijk verbeterd is.